Vis motiua anime rationalis diuidit.

Est insup sciẽdũ q vis motiua aĩe rational' diuidit p impatiuã in cõsiliatricẽ. in affectiuã. ⁊ ĩ ꝯsiliatricez ⁊ affectiuã sil'. Prima est libez arbitriuz et sinderisis. scda est ratio. tercia est volũtas. q̃rta dr ipe intellect' p̃cticus. De trib' primis solũ exigit mat'ia p̃sens facere mẽtõez

De libero arbitrio

Libez arbitriũ ꝑm Aug. dr facl'tas rõis ⁊ volũtatis. qua eligit bonuz gr̃a existẽte ⁊ malũ gr̃a desistente. In q̃ diffinitiõe ponit ratio vt ꝯsiliari'/et volũtas vt imperãs. Rõ enĩ dicit aliq̃d eẽ bonũ vl' malũ. ⁊ volũtas facere vl' nõ facere impat. Ex q̃ etiã diffinitõe ac etiã ipa liberi arbitrij denoĩatõe/claz est q̃ libez arbitriũ ratõem ⁊ volũtatẽ ꝯphẽdit. Arbitrium est ipi' rõis. libertas aũt ẽ ipi' volũtatis. ¶ Est tñ circa h̃ aduertẽdũ q̃ libez arbitriũ duplicit ꝯsiderari p̃t Uno mõ simpl'r ꝑm se et suã eẽntiã. ⁊ tũc libez arbitriũ nihil addit sup̃ rõem et voluntatẽ. ⁊ isto mõ ꝯsiderãdo non ꝓp̃e sibi ꝯpeteret diffinitio sup̃ posita. nec ꝓp̃e tũc deberet dici vis aĩe rõnal' impatiua. Alio mõ p̃t ꝯsiderari ꝑm q̃d ⁊ ꝑm quandã relatõez. ⁊ tũc aliq̃ modo addit vltra rationẽ ⁊ voluntatẽ. nõ q̃dẽ q̃ in rõe et volũtate ponat aliquã nouã q̃litatem esse. sz solũ q̃ndã liberã ⁊ naturalẽ aptitudinẽ et facultatẽ cõcurrẽtie rõis et volũtatis ad aliquẽ actũ. ⁊ tunc ꝓp̃e sibi ꝯpetit diffinitio p̃dicta. q̃. s. ẽ facultas siue cõsensus volũtatis et ratõis. ⁊ importat seu dicit illa facultas q̃ddã dominiũ ad aliq̃d disponẽdũ et faciẽdum q̃d nõ est rõis tm̃ nec volũtatis tm̃. nisi alia ꝯcomitãte ⁊ contra dicẽte. Sicut p quoddã exemplũ. ex concursu ꝟtutis man' ⁊ virtutis ocl'i resultat ptãs scribẽdi. ad quod tñ altera ipar̃ ꝟtutum p se nõ sufficeret. Sic ex ꝯcursu rõis ⁊ volũtatis resultat q̃dam libertas siue q̃ddam dominiũ ad aliq̃d disponẽdũ ⁊ faciẽdũ ad q̃d alt'a ipaz p se ñ sufficeret. Et istd ꝓprie dr libez arbitriũ. ⁊ tũc ꝓp̃e dicit vis motiua aĩe rõnal' imperatiua.

De sinderisi quid ẽ.

Sinderisis est vis motiua seu potẽtia naturalis aĩe rõnal'. que sp nata est figi in supioribꝫ/naturalit mouens ⁊ stimulans ad bonũ et abhorẽs malũ. ⁊ ĩ istis nunq̃z est errans. nec ꝑm sinderisim est peccare. Et dicũt aliqui sinderisim esse cõsciẽtiam vel cõscientie iudiciũ. Et dicit etiam vis impatiua. quia semp de se impat et inclinat ad bonũ

De ratõe quid est

Ratio dicit ipa vis motiua aĩe rationalis cõsiliatrix. ⁊ discernit conferẽdo inter bonũ ⁊ malũ. ⁊ int' bonum et meli'. compando. s. vnũ ad alterũ. ⁊ dicit simul cognitiua ⁊ motiua. Cũ eniz iudicat aliq̃d esse bonũ vl' malũ. ⁊ ibi sistit tunc dicit cognitiua. Si vero vlteri' ꝓcedat iudicãdo aliq̃d bonũ. vt scz fiat. vl' malum vt euitet/tũc dicit esse motiua. Si vero adhuc ampli' ꝓcedat ⁊ nõ solũ iudicat aliq̃d esse bonũ vt fiat. sed cũ hoc etiã illd fieri appetat. tũc iam trãsit in libez arbitrium/quod ꝯphendit ratõem et voluntatez vt supra dictũ est. ¶ Hec vis aĩe. scilicz ratio diuidit in partẽ superiorẽ et in partẽ inferiorẽ. Pars supior cõmuniter ratio supior nominat. ⁊ pars inferior ratio inferior. Et licz iste due partes idem sint in re et essentia. diuersificant tamẽ ꝑm ratõem suaz operatõnũ seu officiorũ/ac etiam suaz dispositionũ. sicut diceret de eodẽ oculo nũc sursum nunc deorsum aspiciẽte. Superior enĩ pars ratõis seu supior ratio diuinis ⁊ eternis intendit. Inferior vero de trãsitorijs iudicat et ea disponit. Itẽ superior ps ratõnis innititur et ratiocinat p leges seu p rationes diuinas ⁊ eternas. vtputa hoc est faciendũ vel non faciendũ quia deus p̃cipit vel prohibet. Nec habet motũ circa res transitorias ⁊ tẽporales/nisi inq̃ntum ad eas per modũ cõsilij ratõnes eternas et diuinas deducit. Inferior ꝟo ps innitit ⁊ rõcinat p leges ⁊ rões hũanas. vtputa. tale q̃d faciẽdũ est vl' nõ faciẽdũ. q̃r honestũ vel inhonestũ ẽ. Uel q̃r reipublice expedit vl' nõ expedit. Itẽ supior ps regit/⁊ hinc vocat supior. inferior ꝟo regit ⁊ hic vocat ĩferior. Supior ps ꝯpat hoĩ ade. et sibi cõmũiter attribuit ꝯsensus. q̃r dũ rõ ad supiora ꝯuertit/purgat et illuminat. dũq̃z rões eternas ꝯspicit in bono fortificat ⁊ vigoratur. Inferior ꝟo pars ꝯparat mulieri eue. q̃r dũ ratio ad hec iuferiora ꝯuertit/et circa res corpales versat. iã p sensualitatẽ cui

ꝓiuncta est molliri incipit/ꝛ sepe ab eis alli
cit et trahit. Uidet enī sibi sp pomũ porri
gi. i. illecebrã/ q̃ est carnal' cõcupiscentia et
delectatio/vicinã habet.

De volũtate et q̃dam eius diuisione.

Uoluntas dicit vis affectiua moti
ua. īmo inter motiuas p̃cipua cuz
sit general' motrix oīm viriũ. Luz
enī intellectus appĥendit aliq̃d vt bonuz
vl' vt ꝓueniẽs. voluntas viribꝫ affixis īpis
organis sensuũ/impat. sicut est visui ad vi
dendũ. auditui ad audiendũ. ꝛ sic de alijs
sensibꝫ. Similit' in motu locali volũtas ī
perat virtuti animali motiue mẽbrorũ ꝛ ꝗ
tuti q̃ est in neruis. ꝛ ita mouet ad ambu
landũ ꝛ currẽdũ ꝛ hmõi sil'ia. Inter poten
tias aīe nulla est liberior. qz nec obligatur
organo. nec cogit obiecto. ꝓpter qd̃ dicit
Aug⁹/q nihil adeo in nostra potestate est
sicut volũtas. Et diuidit in voluntatẽ na
turalẽ ꝛ in deliberatiuã. Prima. s. natural'
dirigitur p̃ synderisim. Sꝛda ꝗo. s. delibe
ratiua dirigit p̃ rõnem. Et sunt idem in es
sentia. sed differũt ī modo appetẽdi seu vo
lendi. Natural' ei sp inclinat ꝛ instigat ad
bonũ honestũ ꝛ ñmurmurat ꝗ malũ. quia
cũ p̃ synderisim dirigat/īmutabiliter ap
petitus ei⁹ ad beatitudinẽ inclinat. ¶ Deli
beratiua vero post rõnis deliberatõez/ali
q̃ñ adheret bono. aliq̃ñ malo. ꝛ put appe
tit facere hoc vel illud dicit deliberatiua.
Et ꝓm iudiciũ ratiõis p̃ quã dirigit p̃t ad
malũ inclinari. q̃a sepe cõtingit ratiõem in
deliberãdo deficere.

Iñ primi motus sint peccata. et que.

Stis sic p̃suppositis videndu
nũc occurrit de īpis p̃mis moti
bus. an. s. sint pctã. ꝛ que. Qd̃ in
effectu ẽ q̃rere. an in sensualitate
possit esse pctũ. cum īpa sensualitas hmõi
motuũ p̃ncipiũ sit et subiectũ? Circa qd̃
varij sunt modi dicendi Sed q̃ꝫtũ ad hũc
tractatũ sufficit tangẽt ꝓmũior. Pro cui⁹
declaratõe est adhuc vltra sup̃⁹ notata sci
endũ. q sensualitas in hoc ꝓposito dupli
citer ꝓsiderari p̃ot. Uno modo in se ꝛ sim
plicit. ꝛ isto mõ sensualitas in furiosis ꝛ ī
fantibꝫ sicut ꝛ in alijs hoībꝫ esse dicit. īmo
isto mõ ꝓsiderãdo/in ea(vt dicit Aug⁹. vt
qꝫ supra tactũ est) cũ brutis cõmunicam⁹.
Et isto mõ accipiẽdo in sensualitate nullo
modo potest esse pctũ. Alio mõ p̃ot sensu
alitas ꝓsiderari nõ ita simplicit/ſz q̃dãmo
do respectiue. put. s. est quodãmõ ad ratio
nẽ ordiabil' ꝛ ab ea p̃suasibilis Et isto mõ
ꝓsiderãdo qñ cõtingit sensualitatẽ ad illici
tũ moueri/et sic quodãmõ a regula iusti
cie deordiari/talis ei⁹ deordinatio habz ra
tionẽ peccati. inq̃ꝫtũ tñ pctũ dicit et īpor
tat quandã rõez vicij quandãq̃ꝫ deordina
tionẽ/que p̃ot esse via ad opus ꝓhibituz/
ꝛ vitupio dignũ. Non tñ inq̃ntũ peccatũ
dicit culpã. quia act⁹ vicios⁹ ea sola rõne
dicit culpa qua ẽ a volũtate. Et iuxta hũc
duplicẽ modũ ꝓsiderãdi verificat illd̃ qd̃
a nõnullis dicit. q est aliqs act⁹ ꝓpr⁹ sen
sualitatis simpl'r ꝓsiderate. q̃ nõ est ꝓprius
actus sensualitatis inq̃ntũ humana. ¶ Est
etiã sciendũ q vt ex sup̃ tactis satis elici p̃t
triplex in aīa q̃ꝫtũ ad hãc materiaz spectat
repitur esse mot⁹ seu appetit⁹. s. natural'. se
sitiuus. rõnal'. Mot⁹ autẽ aīe put h̄ acci
pitur nihil aliud est q̃ꝫ aīe inclinatio in ali
q̃d. et ideo illis aīe viribꝫ seu potẽtijs q̃bꝫ
inclinatio nõ ꝓuenit/nõ attribuit ꝓpe mo
tus. Inclinatio aũt ẽ in appetitu q̃ mouet
in aliq̃d agendũ vel habendũ. ꝛ ideo actus
appetitiuaꝝ virtutũ anime mot⁹ ꝓpr⁹ vo
cant. nõ autẽ act⁹ virtutũ appĥẽsiuarum.
¶ Motus seu appetit⁹ naturalis est quem
nõ imaginatio gignit seu causat. sed īpa q̃
litatũ naturaliũ dispositio quibꝫ naturales
anime vires suas actõnes exercẽt. Occur
ritq̃ꝫ iste mot⁹ repente ꝛ q̃si subito. vt esset
dare exemplũ in repentino motu seu appe
titu cibi. vel alter⁹ delectabilis. Hic mo
tus in nullo ratõi subiacet. nec obedit. sed
nec volũtas sup̃ eo qd̃cunq̃ꝫ habz domini
um cũ natural' sit. et sit extra genus moris
seu morale. ꝛ ideo nec in eo peccatũ esse p̃t.
Et licz effectualiter ī sensualitate sit primo
mõ ꝓsiderata. nõ tñ cõmunit' noīatur mo
tus sensualitat⁹/sed mot⁹ natural' ex eo (qz
vt tactũ est)ad naturaliũ q̃litatũ actõez cõ
sequit. Et vocat iste mot⁹ ab aliqbꝫ primo
p̃mus motus ¶ Motus autẽ seu appetit⁹
sensitiuus est qui ex p̃cedenti imaginatõne
vel p̃cedenti motu naturali ꝓsequtur. et vo
cat iste motus sꝛdo p̃mus. qz est ille mot⁹
q̃ primo post motũ naturalẽ (de quo statiz
supra)insurgit seu occurrit. Et attribuitur
iste mot⁹ sensualitati sꝛdo mõ considerate.